

EESTI RIIGI JA REGIOONIDE TERRITORIAALSE KOOSTÖÖ VAJADUSTE ANALÜÜS

LINNADE JA VALDADE PÄEVAD
TALLINN 14.02.2013

VEIKO SEPP

TARTU ÜLIKOOL
RAKENDUSLIKE SOTSIAALUURINGUTE KESKUS
RAKE

METOODIKA

- Strateegiliste arengudokumentide analüüs: riiklikud (24), regionaalsed (55) ja kohalikud arengukavad national (52)
- Intervjuud ministeeriumite (17), maavalitsuste ja teiste maakondlike organisatsioonide (15), linnavalitsuste (3) ja EVEA esindajatega – 120 isikut
- Arengu- ja koostöovajaduste määramine: regioonide, temaatiliste eesmärkide ja koostöosuundade lõikes
- Eelistatud koostööpartneri tüüpide ja koostööriikide määramine
- Koostöö takistuste, probleemide ja tulemuslikkuse tegurite määramine
- Koostöovajaduste hindamine ja prioriseerimine
- Ettepanek koostöö prioriteetsete valdkondade kohta

TERRITORIAALNE KOOSTÖÖ NING EL JA EESTIS STRATEEGILINE RAAMISTIK

- Komisjoni talituste seisukoht ajavahemiku 2014–2020 partnerluslepingu ja programmide väljatöötamise kohta Eestis.
- Eesti prioriteedid järgmiseks EL programmiperioodiks
- EK soovitusel Eestile territoriaalse koostöö osas
- EL territoriaalse koostöö määruse piirangud piiriülese ja riikidevahelise koostöö programmide valdkondade valikule – max 4 ÜSR eesmärki

EUROOPA TERRITORIAALNE KOOSTÖÖ

- Piiriülene koostöö
- Riikidevaheline regionaalne koostöö
- Piirkondadevaheline koostöö

KOOSTÖÖ PRIORITEETSSED TEEMAD

	Tallinn	Harjumaa	Raplamaa	Järvamaa	Lääne-Virumaa	Ida-Virumaa	Narva	Jõgevamaa	Tartumaa	Tartu linn	Põlvamaa	Võrumaa	Valgamaa	Viljandimaa	Pärnumaa	Saaremaa	Hiiumaa	Läänemaa
(1) teaduse, tehnoloogilise arendustegevuse ja innovatsiooni edendamine;																		
(2) IKT juurdepääsu, selle tehnoloogia kasutamise ning kvaliteedi parandamine;																		
(3) VKE konkurentsivõime suurendamine;																		
(4) vähese CO2-heitega majandusele ülemineku toetamine kõikides sektorites;																		
(5) kliimamuutustega kohanemise, riskiennetamise ja -juhtimise edendamine;																		
(6) keskkonnakaitse ja ressursitõhususe edendamine;																		
(7) säästva transpordi ja tähtsate võrguinfrastruktuuride kitsaskohtade kõrvaldamise edendamine;																		
(8) tööhõive edendamine ja tööjõu liikuvuse toetamine;																		
(9) sotsiaalse kaasatuse edendamine ja vaesuse vastu võitlemine;																		
(10) investeerimine haridusse, oskustesse ja pidevõppesse;																		
(11) institutsioonilise suutlikkuse ja tõhusa avaliku halduse tugevdamine.																		

KOOSTÖÖ PRIORITEETSSED TEEMAD – ÜSR

TEMAATILISED EESMÄRGID

- (1) Teaduse, tehnoloogilise arendustegevuse ja innovatsiooni edendamine
- (3) Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ning põllumajandussektori (EAFRD puhul) ning kalandus- ja vesiviljelussektori (EMKFi puhul) konkurentsivõime suurendamine
- (10) Investeerimine haridusse, oskustesse ja pidevõppesse
- (7) Säästva transpordi ja tähtsate võrguinfrastruktuuride kitsaskohtade kõrvaldamise edendamine.

VV ETTEPANEKU KOHASELT KAASRAHASTATAKSE EL VAHENDITEST VII E ÜLERIIGILISE EESMÄRGI SAAVUTAMIST:

- 1. Haridus on kvaliteetne, kättesaadav ning õppija ja ühiskonna vajadusi arvestav**
- 2. Kõrge töehõive ja kvaliteetne tööelu**
- 3. Teadmistemahukas ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline majandus**
- 4. Puhas ja mitmekesine looduskeskkond ning loodusressursside tõhus kasutus**
- 5. Elanike vajadusi rahuldavad ja ettevõtlust toetavad kestlikud ühendused ja liikumisvõimalused**

EK SOOVITUS TERRITORIAALSE KOOSTÖÖ PRIORITEETSETE VALDKONDADE OSAS:

- **teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni edendamine** (teadusuuringute infrastruktuuri tõhusus Läänemere piirkonnas);
- **VKEde, põllumajandus- ning kalandus- ja vesiviljelussektori konkurentsivõime parandamine;**
- keskkonnakaitse (nt veemajandus) ja ressursitõhususe edendamine;
- **ühenduvuse parandamine ja roheline infrastruktuuri toetamine;**
- säästev majandusareng merel ja rannikualadel: merealased teadmised, mereala ruumiline planeerimine ning rannikualade integreeritud haldamine ja integreeritud mereseire, samuti jätkusuutlik majanduskasv ja tööhõive suurendamine meremajanduses, sealhulgas puhtamate kütuste kasutamine Läänemeres, koostöös Euroopa Ühendamise Rahastuga;
- kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine.

KOOSTÖÖ PIIRANGUD: PÕHJAMAAD

- Arengutasemete, vajaduste ja huvide erinevused
- Keeleoskus ja rahvusvahelise suhtluse võimekus
- Ebavõrdsed rahvusvaheliste programmide kujundamise ja projektijuhtimise oskused
- Protseduurilised erisused projektide menetlemisel
- Erinevad haldussüsteemid, KOV-üksuste erinev haldusvõimekus
- Siseturgude protektsionism, mis mõjutab negatiivselt koostöö majanduslikku tulemuslikkust.

KOOSTÖÖ PIIRANGUD: BALTI RIIGID

- Piiriüleses koostöös puuduvad Eesti ja Läti piiril haldusvõimekad üksused
- Puuduvad sarnase haldusvõimega KOV-üksuste koostööskeemid (pealinnad, regioonikeskused, maapiirkonnad)
- Majandusvaldkonna koostööd piirab konkurents

KOOSTÖÖ PIIRANGUD: KOLMANDAD RIIGID

- Poliitilised pinged ja kesised riikidevahelised suhted Venemaaga
- Tolli- ja viisarežiim
- Piiriületuspunktide läbilaskevõime
- Halduskorralduslikud erinevused – KOV koostöö ei toimi, kuna Venemaal on KOV staatus madal. Regionaalsel riiklikul tasandil puudub Eestil koostöövõimekus ja võimalused (maavalitsuste finantsnõrkus)
- Põlvkondlik keelekompetentside erinevus
- Arenguhuvide erinevused

KOOSTÖÖ PIIRANGUD: RIIGI TASAND

- Eestil on vähestes valdkondades selline arengutase, et seda on võimalik hea praktikana teiste riikidega jagada.
- Elamislubade poliitika jäikus, sh perede kaasatoomine, ülikoolide lõpetajate võimalused asuda tööle Eestisse.
- Territoriaalne koostöö ei ole mitmetes valdkondlikes ministeeriumites teadvustatud olulisena.
- Ministeeriumite ja riigiametite töötajad ei ole motiveeritud rahvusvahelise koostöö projektide vedamisest, sh sotsiaalsed garantiid.
- Üleriigiliste omavalitsusliitude osalus EL territoriaalse koostöö programmides on tagasihoidlik.

KOOSTÖÖ PIIRANGUD: REGIONAALNE TASAND

- NUTS 3 taseme regioonid ei vasta funktsionaalsetele regioonidele ja ka piiriülese koostöö loogikale – nt. Virumaad
- Väiksemates maakondades ei ole suutlikkust, et suuremaid projekte juhtida ja rahastada.
- Maavalitsused ei oma võimalust rahvusvahelistes projektides osaleda tulenevalt eelarvelistest piirangutest ja inimressursi nappusest.
- Maakondlik omavalitsusliit võiks olla oluline partner rahvusvahelises koostöös, kuid tulenevalt nende õiguslikust staatusest on neile raske seda ülesandena panna. Saab loota ainult KOV-üksuste vabatahtlikule koostööle.
- MAK rollid on regioonides väga erinevad, enamasti rahvusvahelise koostöö edendamine ei ole neis prioriteediks ning puudub ka vastav inimressurss.

KOOSTÖÖ PIIRANGUD: KOHALIK TASAND

- KOV süsteemi killustatus.
- KOV-üksustest on liiga väikesed rahvusvahelise koostöö tegemiseks, piiratud projektijuhtimise võimekus, kesine sild- ja omafinantseerimise võimekus.
- Juhul kui koostöö sisuks on parimate praktikate vahetamine, koolitamine jms, siis on koostöö tegemine üksikute KOV-üksuste kaupa ebaökoonoomne.
- KOV koostööstruktuurid on nõrgad.

KOOSTÖÖ PIIRANGUD: ETTEVÕTTED JA MTÜD

- Eesti ettevõtted ja MTÜ'd, ka nende ühisorganisatsioonid on rahvusvahelises mõttes väga väikesed ja tulenevalt ka väikese projektivõimekusega.
- Üksiku ettevõtja perspektiivist jäävad rahvusvahelisest koostööst saadavad tulud oluliselt alla ajakulule (bürokratia jms)
- MTÜ ja SA Liit ei ole seni osalenud territoriaalses koostöös.

KOOSTÖÖ TULEMUSLIKKUS

- Kõige olulisem kasu koostööst on maailma avardumine – uute teadmiste ja kogemuste saamine, ametnike isiklik areng rahvusvahelises koostöös. Saadava teadmise rakendamine sõltub nõ kohapealsetest tingimustest, mis Eesti puhul üldjuhul ei soosi kogemuste tõhusat ülevõtmist või koostöös välja arendatud teenuste jätkusuutlikku osutamist.
- Pragmatistlikumas vaates kasutatakse territoriaalse koostöö projekte KOV kohalike investeringute alternatiivse rahastamisallikana, mis võimaldab kokku hoida eelarve omavahendeid. Piiriülene ühishuvi ja – vajadus töötatakse välja formaalsete nõuete täitmiseks.
- Est-Lat-Rus kolmepoolsed koostööprojektides oli ühishuvid enamasti kunstlikult tekitatud. Programmipiirkondade ümbervaatamine on positiivne areng.
- Väga paljud EL (territoriaalse koostöö) projektid on kriitilisemate osalejate poolt hinnatud kui jätkusuutmatud ja olemuslikult määratletud kui raha raiskamine.

KOOSTÖÖ TULEMUSLIKKUS: STRATEEGILISUS

- Koostöö tulemuslikkust suurendaks parem strateegilise kavandamise kvaliteet maakondades ja KOV-üksustes, mis võimaldaks ennetavalt hinnata rahvusvahelise koostöö raames tehtavate investeeringute ja arendatavate teenuste jätkusuutlikkust.
- Maakondlikud arengudokumendid ei suuna praeguses vormis KOV arendustegevust – need on pigem KOV soovide koondamise vahendiks.
- Vältida tuleks ühiste rahvusvaheliste tegevuskavade koostamist, kus tegevuskava elluviimiseks ilmselgelt vahendid osalistel (KOV, ettevõtted) puuduvad.

KOOSTÖÖ TULEMUSLIKKUS: PARTNERID

- Koostööprojektid peaksid olema avatud erinevat tüüpi organisatsioonidele – KOV, maavalitsus, SA, ülikoolid, jne. – ning sektoritevahelisust tuleks programmitingimustes soosida.
- Kindlasti ei tohiks seada kunstlikke piiranguid sektorite lõikes, nii et avalik sektor peaks toetuskõlblikkuseks looma formaalse MTÜ.
- Väiksemate ettevõtetele ja MTÜ'de kaasamiseks tuleks säilitada kogukonnaprojektide võimalused ja vajadusel luua neile lisaks alammeetmeid, millele rakendatakse lihtsamaid taotlus- ja aruandlustingimusi. MTÜ-d ja väiketootjad, kes võiksid rahvusvahelise koostöö kaudu oluliselt panustada piirkondlikkusse arengusse, ei ole suutlikud rahataotlusi ja projektiaruandlust tegema.
- Eesti peaks suutma võtta rohkemates projektides **juhtpartneri rolli**, kuna see loob paremaid võimalused määrata projekti sisu ja saada projektist konkreetsemat kasu. Üldjuhul puudub Eesti KOV-üksustel ja teistel partneritel soov ja võimekus juhtpartneri rolli võtmiseks.

KOOSTÖÖ TULEMUSLIKKUS: ORGVÕIMEKUS JA MASTAABIERINEVUSED

- Koostöö tulemuslikkuse tõstmiseks on vajalik riigisisene võimekuse regionaalne ja valdkondlik konsolideerumine – sh. organisatsioonide projektivõimekuse tõstmine.
- Juhul kui eesmärgiks on KOV rahvusvahelise koostöö tulemuslikkuse tõstmine, siis tuleks KOV-üksuste haldusvõimet liitmise või siseriikliku koostöö tulemusel oluliselt tõsta. Suuremates asutustes on võimalik luua Põhjamaadega konkurentsivõimelisem projektivõimekus asutuste siseselt (mitte nii, et peale projekti lõppu on asutusest läinud ka kompetentsi kandev isik)
- Teistelt riikidelt, sh eelkõige Põhjamaadelt, õppimise piiranguks on mastaabierinevused – KOV, ettevõtted, tugiorganisatsioonid on seal oluliselt suuremad.

KOOSTÖÖ TULEMUSLIKKUS: BÜROKRAATIA

- Projektide aruandlusnõudeid peetakse liialt koormavateks ja põhjendamatuteks.
- See demotiveerib potentsiaalseid koostöö tegijaid järgmistes projektides osalemast, rääkimata juhtpartneri rolli võtmisest.
- Programmid võiksid sisalda nii kokkuleppelisi strateegilisi tegevusi kui ka taotlusvoordega raha jagamist. Rahastusskeemid tuleb kujundada vastavalt tegevuse sisule – avatud ja strateegilised rahad.
- Vajalik oleks piiriülese mõju selgem määratlemine, nii et välditaks juhtumeid, kus taotleja mõistab seda valesti.

KOOSTÖÖ TULEMUSLIKKUS: FINANTSEERIMINE

- Territoriaalse koostöö rahastamisskeemid põhjustavad osalevatele organisatsioonidele finantsprobleeme. Saadud kogemus demotiveerib edasist osalust koostööprojektides.
- Oht, et käibemaks muutub abikõlbmatuks, suurendab probleeme omafinantseerimisel.
- Vajalik on riigi poolt fondi loomine, mis tagaks koostöös osalevatele organisatsioonidele (sh avaliku sektori organisatsioonidele) sildfinantseerimise. Hetkel on Eesti võrdluses nt Soome organisatsioonidega ebavõrdses seisus.

KOOSTÖÖ TULEMUSLIKKUS: INSTITUTIONAALNE ARENG

- KOV süsteemi jaoks oleks kasulik, kui Eestis oleks üleriigiline rahvusvahelise koostöö projektide vedaja institutsioon, kes korraldab ja koordineerib kõige Eesti KOV osaluse projektis, vastavalt nende vajadustele. Eriti oluline on see väiksemate KOV-üksuste jaoks. Loogiliseks valikuks, kuhu selline kompetents ja võimekus luua, on üleriigilised omavalitsusliidud.

KOOSTÖÖ TULEMUSLIKKUS: TULEMUSTE LEVIK

- Enamus arenguvajadustest ei ole üksikute KOV-üksuste omad, vaid kogu regiooni ja riigi probleemid. Ühine osalus tagab ka tulemuste suurema jätkusuutlikkuse ning suurema mõju (sh teadmiste leviku).
- Koostöö regionaalne mõju sõltub sellest, kui võrd on erinevate sektorite esindajaid koostöötegevustesse kaasatud, kuidas toimub omandatud kogemuste levitamine maakonnas.
- Ka ettevõtete ja kodanikuühiskonna puhul on koostöö tulemuslikkuse tõstmiseks eelistatud huvide koondatus katusorganisatsioonidesse ja nende katusorganisatsioonide aktiivsus territoriaalse koostöö programmides. Selleks tuleb neile tingimused luua, sh. üleriigilistele organisatsioonidele piiriüleses koostöös.

KOOSTÖÖ TULEMUSLIKKUS: PERSONAALSED ASJAOLUD

- Koostöö tulemuslikkus sõltub personaalsetest kontaktidest ja sotsiaalselt võimekusest.
- Rahvusvahelise koostöö osalusele seab piirid kesine keeleoskus, piiratud arenemistahe jms personaalsed omadused.
- Üldiselt on Eesti organisatsioonide ja inimeste võimekus mõjutada rahvusvahelise koostöö sisu kesine.

EESTI PIKEMAAJALISE TERRITORIAALSE KOOSTÖÖ STRATEEGIA KÜSIMUSED

- **Temaatilised prioriteedid**
- Koostööpartnerite ringi laiendamine, selleks siseriiklikult **bürokraatliku** koormuse vähendamine ning/või suunamine ettevõtetelt ja kodanikeühendustelt avaliku sektori tugistruktuuridele
- **Juhtpartneriks** olemise valmiduse ja motivatsiooni tõstmine
- Finantspiirangute vähendamine territoriaalses koostöös osalemiseks – riikliku fondi ja rahastamisskeemi kujundamine projektide kaas- ja sildfinantseerimiseks
- EL territoriaalse koostöö teadlikkuse tõstmine ministeeriumites
- Rahvusvahelises koostöös osalevate isikute ringi laiendamine ning juba osalevate isikute võimekuse tõstmine: keele-, esinemis- ja läbirääkimisoskuste edendamine
- Üleriigiliste **katusorganisatsioonide** (ELL, EMOVL, EVEA, EMSL) panuse suurendamine rahvusvahelises koostöös – riigisisene koostöö ja tööjaotus, sh tulemuste levitamise kanalite arendamine
- Piiriüleste **koostööorganisatsioonide** tugevdamine – kaaluda tuleb Euroopa territoriaalse koostöö rühmituste loomise otstarbekust.

